

Gerbrand Bakker

Juni

Roman

Cossee
Amsterdam

Eerste druk 2009

Zesde druk 2011

© 2009 Gerbrand Bakker

en Uitgeverij Cossee bv, Amsterdam

Omslagillustratie *Buiten-Beeld* © Danielle Occhiato/HH

Boekomslag Marry van Baar

Typografie binnenwerk Adriaan de Jonge, Amsterdam

ISBN 978 90 5936 336 6 | NUR 301

Wilt u op de hoogte blijven van alle uitgaven en activiteiten van Uitgeverij Cossee, meld u dan aan voor de nieuwsbrief op onze website www.cossee.com

VOER VOOR KRANTENKOPPEN

‘Bijna in Slootdorp,’ zegt de chauffeur. ‘Daar wordt u overgedragen aan een nieuwe burgemeester.’

Ze kijkt naar buiten. Rechts en links brede stroken land waarvan het einde niet te zien is. Hier en daar staat een bonkige boerderij, met een rood pannendak. Gelukkig regent het niet. Het uitzicht aan de rechterzijde wordt haar gedeeltelijk ontnomen door C.E.B. Röell, die zit te lezen in papieren die wel iets van doen zullen hebben met het dorp waarheen ze op weg zijn. Ze trekt haar handschoenen uit, legt ze op haar schoot en wipt de asbak open. Röell begint te zuchten. Niet op ingaan. Ze zijn nog niet eens halverwege, maar nu al is het of er veel meer dan de helft van de dag voorbij is. Als ze haar sigaret aansteekt en diep inhaleert, ziet ze de ogen van de chauffeur oplichten in de achteruitkijkspiegel. Ze weet dat hij ook graag een sigaretje op zou steken, en als Röell niet in de wagen had gezeten, was dat ook gebeurd.

Na een tamelijk vroege start op Soestdijk is de ochtend voorbijgegaan op het voormalig eiland Wieringen. Waar men de onvergeeflijke fout heeft begaan haar als eerste programmaonderdeel een tafel vol met garnalen te tonen. Om elf uur in de ochtend. Of eigenlijk begon het eerder al niet helemaal gepast. De burgemeester van het voormalige eiland liet zijn beide dochtertjes de bloemen aanbieden, terwijl zijn vrouw keek alsof ze de kleuters die boven op de havendijk stonden niet eens zag. Vervolgens nog meer schoolkinderen en bejaarden. Altijd schoolkinderen en bejaarden. Maar goed, het is ook gewoon een dinsdag, een normale werkdag. In het gemeentehuis vond ter ere van haar een buitengewone raadsvergadering plaats. De toespraak van de burgemeester is gro-

tendeels aan haar voorbijgegaan, omdat ze vooruitdacht naar vanavond, naar de Piet Hein, en toen ze peinzend een slokje koffie nam, smaakte die zo ongeveer als de woorden van de burgemeester. Daar was die vrouw geweest die opdracht had gekregen een kop in brons van haar te maken.

‘Hoe heet die non ook maar weer?’ vraagt ze.

‘Jezuolda Kwanten. Geen non, een zuster.’ Röell kijkt niet op, ze blijft stug doorlezen. Straks zal er wel een klein exposé volgen.

Jezuolda Kwanten, uit Tilburg, die haar bijna een halfuur lang scherp had bestudeerd, zo nu en dan iets schetsend op een groot vel gelig papier, waardoor ze nog meer moeite had gehad het betoog van de burgemeester te volgen. Ze zit in de wagen achter de hare, samen met Beelaerts van Blokland en Van der Hoeven. Had dat niet anders gekund? vraagt ze zich af. Röell in de wagen hierachter, en Van der Hoeven in de mijne? Die rookt ook. Jezuolda Kwanten zal bij alle festiviteiten aanwezig zijn, zal haar de hele dag aankijken, aftasten, schetsen. Niet alleen vandaag, morgen ook. Ze drukt haar sigaret uit. Een ‘kop in brons’. Terwijl ze er al een hekel aan heeft gefotografeerd te worden. En als iets ‘kunst’ is, heb je geen hoofd meer maar een kop.

Ze rijden een dorp binnen dat volledig bestaat uit nieuwe huizen. Er zijn opvallend weinig mensen op straat en er zijn nauwelijks vlaggen uitgestoken.

‘Slootdorp,’ zegt de chauffeur.

‘Wat is zijn naam?’ vraagt ze.

‘Omta,’ zegt Röell.

Voor een hotel dat Lely heet, staat een groepje mensen. Een klein groepje. Hier geen schoolkinderen en bejaarden, geen vlaggetjes, bloemstukjes of garnalen. Ze stapt uit en de man met de ambtsketting geeft haar een hand. ‘Welkom in de gemeente Wieringermeer,’ zegt hij.

‘Goedemorgen, meneer Omta,’ zegt ze.

‘U gaat meteen weer verder,’ zegt hij.

‘Dat is spijtig,’ zegt ze.

‘Ik zal u voorgaan naar de gemeentegrens. Dit is overigens mijn echtgenote.’

Ze geeft de vrouw van de burgemeester een hand en stapt daarna weer in de wagen. Kijk, zo’n man, die kun je erbij hebben. Geen gezeur, geen getreuzel, geen blik in zijn ogen die zegt ‘waarom bent u niet uren in mijn gemeente’. Zei hij nu geen ‘majesteit’? Zelfs niet ‘mevrouw’? De burgemeestersvrouw verspilde ook geen woorden, maakte simpelweg een kleine reverence. Van wat ze er trouwens van gezien heeft, de gemeente Wieringermeer, begrijpt ze wel dat ze er geen uren door wil brengen. Niet eens door kán brengen, misschien. Omta is in een blauwe auto gestapt en die rijdt langzaam voor ze uit. De vrouw van de burgemeester blijft wat verloren voor het hotel achter. Haar kapsel verwaait in de vlagerige juniwind, een vlag boven haar hoofd klappert.

‘Zestientien’ leest Röell voor. ‘Het Polderhuis, waar de lunch genoten zal worden, stamt uit 1612. Vooral de vee-teelt staat op een zeer hoog niveau. Stamboekvee. Vermeldenswaard is de alom bekende veestapel van mejuffrouw A.G. Groneman, wier wijlen haar oom – er stond vader, maar dat is doorgekrast en daar is oom van gemaakt – voor zijn vele verdiensten op dit gebied koninklijk werd onderscheiden tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.’

‘Is zij ook bij het middageten?’

Röell pakt er een ander geschrift bij en mummelt zachtjes. Van onder haar gele dophoedje komt een pluk grijs haar tevoorschijn. ‘Ja,’ zegt ze na een tijdje.

‘Dat zal vast leuk worden. Mejuffrouw. Niet getrouwd, dus.’

Röell kijkt haar kort maar doordringend aan.

‘Neem zelf ook eens een glaasje,’ zegt ze. ‘In plaats van mij zo aan te kijken.’ Buiten nog steeds lange stroken land en bonkige boerderijen, de ene volkomen identiek aan de volgende. De zon schijnt, het zal een graad of tweeëntwintig zijn. Lekker weer om zonder jas in en uit auto’s te stappen. Niet te warm, niet te koud. ‘Ik hou erg van koeien, bovendien,’ laat ze erop volgen.

Nog maanden zal het er hier zo uitzien. Natuurlijk, de gewassen groeien en zullen geoogst worden, maar toch. Het voorjaar is en blijft het mooiste seizoen. Als in de paleistuin allerlei bolgewassen elkaar afwisselen. Sneeuw-klokjes aan de voeten van de beuken, narcissen langs de oprijlaan, de kleine, ronde border met kievitsbloemen bij de leveranciersingang. En iets later natuurlijk de eerste lathyrus in de kas. Vanaf het moment dat er blad aan de bomen komt, begint het nogal saai te worden, zeker nu de dochters niet meer over de grasvelden rennen. Feitelijk is er vanaf het defilé weinig meer aan. Een saaiheid die pas opgeheven wordt als de eerste herfstkleuren verschijnen. ‘Verder nog iets opmerkelijks?’

‘Voor deze bijna geheel agrarische gemeente breken de laatste tijd moeilijke perioden aan, vooral op financieel gebied.’

‘Waarom is dat?’

‘Niet alleen door de slechte weersgesteldheid van de laatste jaren, doch mede door het feit van de stijging van lonen en prijzen, terwijl de opbrengst van de producten niet in evenredigheid gestegen is.’

‘Ach ja, lonen, prijzen en opbrengsten. Maar straks loopt iedereen er op zijn paasbest bij natuurlijk.’

‘En hier staat ook nog dat plusminus negentig procent van de middenstanders hun zaak is gaan verbouwen en aanpassen naar meer moderne inzichten. De bevolking is gaan inzien dat een pas op de plaats geen vooruitgang, maar achteruitgang is. Er behoeft niet vermeld te wor-

den dat regeren vooruitzien is.'

'Waarom eigenlijk niet? En het staat daar toch wél vermeld?'

'Ach, gemeenteambtenaren.'

'Wat bedoel je daarmee te zeggen?'

'Niets.'

'Ik ben heel benieuwd wat we te eten zullen krijgen.'

'Ja.'

Nee, denkt ze, dit moet de volgende keer toch anders. Ik zal zelf er eens iets van zeggen, de Rijksvoorlichtingsdienst hoeft niet met Röell in de wagen te zitten. Hoe halen ze het eigenlijk in hun hoofd om ervan uit te gaan dat ik liever met Röell dan met Van der Hoeven in één auto zit? Misschien wil pappie ook wel weer eens mee op werkbezoek.

De blauwe auto van Omta remt af en rijdt naar de kant van de weg. Daar komt hij tot stilstand achter een in de berm geparkeerde auto. De burgemeesters stappen tegelijk uit en schudden elkaar de hand. Als de nieuwe burgemeester – 'Hartman,' fluistert Röell – op de wagen af komt lopen, trekt de chauffeur haar portier open.

'Goedemiddag majesteit. Hartelijk welkom in onze gemeente. Die trouwens daar pas begint.' Hij gebaart naar een brug met een witte leuning, in het verlengde van de weg.

'Goedemiddag burgemeester Hartman,' zegt ze, een zucht onderdrukkend. 'Ik verheug me zeer op mijn, helaas korte, bezoek.'

'Wilt u mij volgen?'

'Met alle plezier.' Als ze weer instapt, en daarbij de chauffeur niet vergeet aan te kijken omdat hij er stevast een soort amateurtoneelachtige gebeurtenis van maakt, ziet ze op de achterbank haar leren handschoenen liggen. Ze heeft al twee burgemeesters de hand bloot geschud. Hoog tijd voor een sigaretje. Röell kan kijken hoe ze wil.

Op de leuning van de brug balanceren twee jochies, in zwembroek. Een met rossig haar, de ander bruin, allebei de armen wijd uitgespreid, dikke waterdruppels vallen vanaf de ellebogen op de keurig witgeschilderde leuning. Als de wagen over het brugdek rijdt, springen ze omlaag, het is of de jochies precies dit moment afgewacht hebben. Ze glimlacht. Het interesseert ze blijkbaar niet veel, een bezoek van de koningin. Al keken ze allebei wel eerst goed naar de wagen, voor ze de sprong waagden.

‘Steen der hulp.’

‘Wat zeg je?’

‘Steen der hulp.’

‘Ik kan je even niet volgen.’

‘Die boerderij daar. Eben Haëzer.’

Het is hier heel anders van sfeer. Het land is ouder. De boerderijen zijn meer verscheiden, de tuinen meer vol-groeid, de bomen hoger, de sloten vol met water, minder gewassen, meer koeien. Ha, daar staat een glanzende be-stelbus, met de woorden *Blom Broodzaken* op de zijkant. De bus staat schuin voor een glimmend winkelraam, met daarop dezelfde tekst. De bakker behoort blijkbaar tot de negentig procent van de middenstanders die hun zaak verbouwd en aangepast hebben. Geestig, broodzaken. Modern ook. Ze speurt naar winkels die tot de ande-re tien procent behoren, maar kan er geen ontdekken. Dan hoort ze gejoel en ziet ze een mensenmassa staan. Ze haalt diep adem en trekt haar handschoenen aan. Tot aan het middageten zal ze geen enkele hand meer bloot schudden.

De chauffeur trekt het portier open. ‘De plaats van be-stemming,’ zegt hij.

‘En zonder ongelukken,’ antwoordt zij. Nooit spreekt ze hem bij zijn voornaam aan.

Dan is iedereen weer om haar heen. Röell natuurlijk,

die zelf uit de auto gestapt is, omdat de chauffeur niet overal tegelijk kan zijn, Van der Hoeven, Beelaerts van Blokland, Commissaris Kranenburg. Waar is die non, die Jezuolda Kwanten gebleven? Zit ze nog in de auto? Ze zullen haar hier niet naar tafels vol vis of garnalen leiden, dit is geen vissersdorp. Hier gaat gedanst worden. Ze geeft Röell haar handtas, ze moet haar handen vrij hebben. Het Polderhuis is een grote boerderij. Witgeschilderd, met leilindes ervoor. Verkeerd lopen kan ze niet, er is maar één weg, dwars door een haag van kinderen en moeders. Ah, daar staan twee kleintjes met een boeketje bloemen. De burgemeester noemt hun namen, en ze vangt iets op over de bakker en de slager. Het zullen de kinderen van die middenstanders zijn.

‘Heel hartelijk bedankt, hoor,’ zegt ze. ‘Wat een prachtig en kunstig geschikt bloemstuk. Hebben jullie het zelf gemaakt?’

Ze kijken haar aan alsof ze Duits spreekt.

‘Nee hè,’ zegt ze daarom. ‘De bloemist heeft het in elkaar geknutseld.’

Het meisje knikt verlegen, en ze tikt met een leren vinger zacht op het wangetje. Het jongetje kijkt haar niet aan. De kinderen voegen zich opgelucht in de haag.

Stonden precies deze kinderen vanochtend ook niet op de dijk? Die witte koppen, blote knietjes, die gebreide vestjes? Precies deze kinderen? Er heerst een ijzige stilte, het is of iedereen van puur ontzag zijn tong verloren heeft. Ontzag of zenuwen. Buiten de namen van die kinderen heeft de burgemeester ook nog geen woord gezegd. Ze schudt haar hoofd. Röell pakt haar bij de elleboog. Ze trekt haar arm los, zonder de particulier secretaresse aan te kijken, en loopt langzaam door.

En daar dan, wat trekt dat jochie een kregel hoofd. Een rossig hoofd met sproeten, dat een beetje omlaag hangt.

Hij kijkt naar zijn voeten, die in nieuwe sandalen gestoken zijn. Waarom kijkt dat kind zo verbolgen? Bijna stapt ze op hem af om hem te vragen waarom hij niet blij is. Waarom zijn rood-wit-blauwe vlaggetje op zijn knieën hangt. En dan gelijk die grotere jongen, die hem bij de hand gepakt heeft en zeker niet zijn broer is, want hij heeft ravenzwart haar, vragen waarom hij niet naar haar maar naar het jochie kijkt. Ze wordt er zelf ook een tikje triest van, door het buikje dat bozig vooruitgestoken is, door het overduidelijk gloednieuwe Noorse vestje met koperen knopen, vast en zeker door zijn grootmoeder gebreid. Alles de afgelopen weken in het teken van deze ene dag, zo'n dag die voor je het weet weer verstreken is, en dan ook nog boos zijn, waardoor vrijwel alles aan je voorbij gaat. Overal om haar heen worden foto's gemaakt, ze hoort de toestellen klikken en er wordt zelfs geflitst, hoewel dat toch met dit weer niet nodig is. Ze vertraagt haar pas nog iets, het is of ze niet verder kan vóór dat jochie haar aangekeken heeft. Maar de burgemeester is al doorgelopen, en in haar rug voelt ze de rest van het gezelschap dringen.

Ze richt haar blik op een groep mannen en vrouwen in klederdracht, die een stuk verderop staan, op een plek waar het wat ruimer is. Alle kinderen hebben een vlaggetje, en die worden omhooggehouden, maar niemand zwaait ermee. Het is dat er een briesje staat, anders zouden de vlaggetjes doodstil in de lucht hangen. Ze hoopt dat er in Het Polderhuis sherry geschonken wordt.

De dansgroep voert twee volksdansen uit, begeleid door vioolspel, uitgevoerd door een stokoude man die pal naast haar staat. Het zweet glimt op zijn gerimpelde bovenlip. Vierentachtig jaar, heeft de burgemeester haar verteld. Maar nog kranig, hoor. Zij kijkt naar het dansen, alle mensen op het erf voor Het Polderhuis kijken naar haar. De rokken ruisen, de klompen van de in zwarte